BAKI DÖVLƏT UNİVERSİTETİ

2021-ci ildə Fəlsəfə kafedrasında
elmi plan üzrə yerinə yetirilmiş
elmi-tədqiqat işlərinin nəticələrinin

HESABATI

Mövzunun adı:	**Mənəvi mədəniyyət sistemində ictimai şüurun yeri**
Mövzu rəhbərinin soyadı, adı və atasının adı:	**Pənahova Kəmalə Həsən qızı**
Mövzunun icra müddəti (başlama və bitmə tarixi):	**01 yanvar 2021-ci il - 01 yanvar 2022-ci il**

Bakı - 2021

Mövzu üzrə icraçılar haqqında məlumat (icraçılar, birinci mövzu rəhbər yazılmaqla):

S/S	Soyadı, adı, atasının adı	Təvəllüd	Struktur	Vəzifəsi	Ştat vahidi	Elmi adı və dərəcəsi
1.	Pənahova Kəmalə Həsən qızı	22.09.1962	Fəlsəfə kafedrası	Kafedra müdiri	1	Dosent, fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru
2.	Məmmədov Əziz Bəşir oğlu	20.12.1938	Fəlsəfə kafedrası	Müəllim	1	Professor, fəlsəfə elmləri doktoru
3.	Hacıyev Zeynəddin Camal oğlu	01.07.1941	Fəlsəfə kafedrası	Müəllim	1	Professor, fəlsəfə elmləri doktoru
4.	Əfəndiyev Fikrət Məhəmməd oğlu	08.04.1943	Fəlsəfə kafedrası	Müəllim	1	Professor, fəlsəfə elmləri doktoru
5.	Həsənova Pərvin Əhməd qızı	05.02.1939	Fəlsəfə kafedrası	Müəllim	1	Dosent, fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru
6.	Tağıyev Arif İslam oğlu	25.05.1940	Fəlsəfə kafedrası	Müəllim	1	Dosent, fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru
7.	Namazova Aybala Firudin qızı	25.04.1952	Fəlsəfə kafedrası	Müəllim	1	Dosent, fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru
8.	Əlizadə Bilal Xudabaxış oğlu	01.09.1958	Fəlsəfə kafedrası	Müəllim	1	Dosent, fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru
9.	Məmmədov Hüseyn Qaraxan oğlu	04.08.1959	Fəlsəfə kafedrası	Müəllim	1	Dosent, fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru
10.	İslamov İslam Əhmədağa oğlu	25.01.1963	Fəlsəfə kafedrası	Müəllim	1	Dosent, fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru
11.	Mikayılova Nərminə Eldar qızı	12.01.1959	Fəlsəfə kafedrası	Müəllim	1	Dosent, fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru
12.	Yusifova Gülnarə Yusif qızı	15.11.1965	Fəlsəfə kafedrası	Baş müəllim	1	Fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru

13.	Allahverdiyev Azər Muxtar oğlu	21.03.1958	Fəlsəfə kafedrası	Baş müəllim	1	Fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru
14.	Məcidova Nərgiz Həmid qızı	12.08.1968	Fəlsəfə kafedrası	Müəllim	1	Fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru
15.	Kərimova Nəzakət İsfəndiyar qızı	01.01.1972	Fəlsəfə kafedrası	Müəllim	1	Fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru
16.	Hüseynli Oktay Hüseyn oğlu	20.07.1972	Fəlsəfə kafedrası	Müəllim	0,5	Fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru
17.	Hüseynov Elmar Nəbi oğlu	16.03.1983	Fəlsəfə kafedrası	Müəllim	1	-
18.	Kərimova Aygün Xəlil qızı	02.10.1976	Fəlsəfə kafedrası	Müəllim	0,5	Fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru
19.	Paşayeva Zeynəb Gülverdi qızı	15.04.1952	Fəlsəfə kafedrası	Baş laborant	1	-
20.	Səmədova Ruxsarə Muxtar qızı	17.04.1956	Fəlsəfə kafedrası	Baş laborant	1	Fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru
21.	Rəcəbli Vəfa Zəkrulla qızı	29.05.1981	Fəlsəfə kafedrası	Baş laborant	1	-
22.	Hüseynova Esmira Kərəm qızı	08.07.1991	Fəlsəfə kafedrası	Laborant	1	-

1	**Mövzu və mövzu üzrə cari ildə yerinə yetirilmiş elmi işlər** *Plan üzrə hər bir mövzunun, hər bir elmi tədqiqat işinin aktuallığı,məqsədi və alınmış elmi nəticələr ayrılıqda göstərilməli, ad soyad tam yazılmalıdır.*
	Mövzunun adı: Mənəvi mədəniyyət sistemində ictimai şüurun yeri. **Mövzunun aktuallığı və məqsədi:** Müasir dövrdə təbiət elmlərinin qazandığı uğurlar, müstəqillik qazandıqdan sonra ölkəmizdə hər bir sahədə gedən transformasiya prosesləri, həmçinin dünyada gedən qloballaşma prosesləri mənəvi mədəniyyət sistemində mühüm yer tutan ictimai şüurun formalarına da təsirsiz ötüşməmişdir. Həmin bu təsirlərin təhlil edilməsi mövzunun aktuallığın təşkil edir. Mövzunun məqsədi müasir dövrdə təbiətşünaslıq elminin inkişaf istiqamətlərini, cəmiyyətdə gedən müasir prosesləri nəzərə almaqla ictimai şüurda baş verən dəyişiklikləri, ictimai şüurun müxtəlif formaları arasından qarşılıqlı əlaqələrin dialektikasını təhlil etməkdir. **Elmi tədqiqat işi 1. “Mistik şüurun spesifikliyi”.** **Elmi tədqiqat işi üzrə çalışan əməkdaş: f.ü.f.d., dos. Kəmalə Pənahova.** Mifoloji şüurdan doğan, eyni zamanda dinlə də bağlı olan mistika praktika, ritual, simvolikaların xarakterik formalarına, müəyyən ənənələrə və tərəfdarlara malik olmuşdur. Digər ictimai şüur formalarından fərqli olaraq, mistika da əxlaq kimi institutlaşmış müəssisələrə malik deyildir. Mistika özünü mistik təcrübənin spesifik növlərində, öz ardıcıllarının spesifik münasibətlərində maddiləşdirir. Mistik şüurun adi səviyyəsi spesifik miflər, rəvayətlər, cadugərlik üsulları, falçılıq, mövhumat və s.-dən ibarətdir. Bu səviyyə məhdud, mifoloji arxiteplərlə zəngindir. Mistik nəzəriyyələr elm və ilahiyyatın standartlarına cavab verməsələr də cəmiyyətdə müəyyən dövrlərdə ona kütləvi meyletmələr müşahidə olunur. Mistikanın irrasional məzmunu hissi-emosional və intuitiv təzahürlərlə tamamlanır. Mistik ilə İlahi varlığın əlaqəsinə əsaslanmaqla dünyanın xüsusi mənzərəsini formalaşdıran mistik şüur öz ardıcıllarından ibarət birlik üçün dünyagörüşü funksiyasını yerinə yetirir, mistik təcrübədən çıxış edərək aləmin təzahürlərinə məxsusi, sirli məna verir. **Aktuallığı:** Müasir dövrdə mistikanın özünəməxsus xüsusiyyətlərinin artması, ctimai şüurun digər formaları olan din, fəlsəfə və elmdən fərqli xüsusiyyətlərinin meydana gəlməsi. **Məqsədi:** Mistik şüurun nəzəri səviyyəsini, mistik istiqamət nümayəndələrinin sistemli intellektual fəaliyyətini və əsərlərini araşdırmaq. **Alınmış nəticələr:** İnsanların düşüncə tərzinə və davranışlarına təsir etməklə öz tərəfdarları arasında requlyativ və kommunikativ funksiyaların üzə çıxarılması. **Elmi tədqiqat işi 2. “İctimai şüurun məzmununda elmi rasionallığın mahiyyəti və tarixi tipləri”.** **Elmi tədqiqat işi üzrə çalışan əməkdaş: f.e.d., prof. Əziz Məmmədov.** Rasionallıq anlayışının bu kontekstdə anlaşılması ona əks olan “qeyri-rasionallıq” anlayışının da ümumi anlamını müəyyənləşdirməyə imkan verir: əgər rasionallıq formal

	məntiq qanunlarına adekvat olandırsa, deməli, qeyri-rasionallıq məntiq qanunlarından kənaraçıxma, sadəcə, onlara uyuşmazlıq deməkdir. Rasionallıq anlayışına amorf anlayış kimi baxmaq olmaz, bu anlayış əks etdirdiyi obyektiv reallığa uyğun olaraq mürəkkəb tərkibə malik olub, qarşılıqlı təsirdə olan üç elementdən ibarətdir: a) rasionallıq anlayışının ehtiva etdiyi nəzəri biliklərin rasionallığı; b) elmi tədqiqatda istifadə olunan metodların rasionallığı; c) elmi tədqiqatın subyektini təşkil edən alimin fəaliyyətinin rasionallığı. Dünyanın dərk edilməsi və intellektualcasına qiymətləndirilməsi prosesi özünün ən yüksək və təmərküzləşmiş ifadəsini elmdə tapır. Elm – dünyanın dərk olunmasına və onun məqsədəuyğun dəyişdirilməsinə doğru istiqamətlənmiş insan fəaliyyətinin ən yüksək formasıdır. **Aktuallığı:** Müasir dövrdə rasionallığın insanın formal məntiq sferasına təsir göstərən və öz təbiətinə görə təfəkkürə uyğun reallaşan fəaliyyət kimi qəbul edilməsinin genişlənməsi. **Məqsədi:** Elmi rasionallıq anlayışına toxunan müasir diskussiyaların üzə çıxarılaraq, onu qeyri-rasionallıq anlayışı ilə fərqləndirmək. **Alınmış nəticələr:** Rasionallıq anlayışı amorf anlayış olmayıb, əks etdirdiyi obyektiv reallığa uyğun olaraq mürəkkəb tərkibli elementlərdən ibarətdir. **Elmi tədqiqat işi 3. “İctimai psixologiya ictimai şüurun struktur bölgüsü kimi”.** **Elmi tədqiqat işi üzrə çalışan əməkdaş: f.e.d., prof. Zeynəddin Hacıyev.** Elmi-tədqiqat işində ictimai psixologiyanın ictimai şüurun strukturunda yeri və rolu araşdırılır, onu səciyyələndirən əsas cəhətlər açılıb göstərilir. Bu mənəvi həyat fenomeninin daxili tərkibi (sosial hisslər, əhval-ruhiyyə, ənənələr və sair) işıqlandırılır. İctimai psixologiyanın milli səpkisinin təhlilinə geniş diqqət yetirilir, Azərbaycan xalqının milli psixologiyası üçün xarakterik olan cəhətlər nəzərdən keçirilir. Bundan əlavə ictimai psixologiyanın adi şüur ilə münasibətləri təhlil edilir, onun fərdi şüur səpkisi tədqiq olunur. Müasir cəmiyyətdə ictimai psixologiyanın təsir gücünün artdığı qeyd olunur və onu şərtləndirən səbəblər göstərilir. **Aktuallığı:** Müasir dövrdə ictimai psixologiyanın ictimai şüurun strukturunda yeri və rolu mürəkkəbləşir, bununla əlaqədar ictimai şüurun stuktur bölgüsü kimi araşdırılması xüsusi aktuallıq kəsb edir. **Məqsədi:** İctimai psixologiyanın məzmununu təşkil edən biliklərin insanların gündəlik həyat prosesində geniş istifadə edilməsini üzə çıxarmaq. **Alınmış nəticələr:** İctimai psixologiyanın cəmiyyətdə yerinə yetirdiyi funksiyalar üzərində geniş dayanılır, onların pozitiv və neqativ istiqamətlərdə özünü göstərə bildiyi vurğulanır. **Elmi tədqiqat işi 4. “Elmin inkişafında ümumiləşdirmə prosesləri”.** **Elmi tədqiqat işi üzrə çalışan əməkdaş: f.e.d., prof. Fikrət Əfəndiyev.** İstənilən faktı sonsuz çoxsaylı vasitələrlə ümumiləşdirmək olar ki, onların arasından seçim edərkən sadəlikdən çıxış etmək lazımdır. Sadəlik üzərində hər cür ümumiləşdirmənin qurula biləcəyi zəruri vasitədir. Hər bir ümumiləşdirmə müəyyən dərəcəyə qədər mahiyyət etibarilə vəhdəti və sadəliyi əks etdirir. Aydın məsələdir ki, əgər sadəlik çıxış etməsək, onda sonsuz sayda mümkün ümumuləşdirmə variantları arasından müəyyən nəzəri

ümumiləşdirməni həyata keçirmək mümkün olmayacaq. İlkin mərhələdə mövcud olan bütün mümkün variantların arasında ən sadə ümumiləşdirmə də mövcud olur. Daha sonra isə bu sadəlik vəziyyəti ya təsdiq edir, ya da mürəkkəbləşdirməyə və daha doğru ümumiləşdirmənin seçiminə yol açılır. Qeyd edilən bu fakt, bu tədqiqatda elmi biliklərin inkişafı kontekstində analiz edilir.

Aktuallığı: Müasir dövrdə elmin inkişafında ümimiləşdirmə proseslərinin genişlənməsi, bu prosesdə bir sıra nöqsanların üzə çıxarılması.

Məqsədi: Ümumiliyi formalaşdıran səbəbi və fərqi yaradan mənbəni dərk etmək və anlamaq.

Alınmış nəticələr: Elmin inkişafında ümumiləşdirmə proseslərinə münasibətdə sadəlik deyil, mürəkkəblik mövqeyindən yanaşılmalıdır.

Elmi tədqiqat işi 5. "Elmi şüurda nəzəriyyə: mahiyyəti və sosial funksiyaları".

Elmi tədqiqat işi üzrə çalışan əməkdaş: f.ü.f.d., dos. Pərvin Həsənova.

Elm mikro və makro aləmin, kosmik fəzanın, ictimai həyatın hadisələrinin və idrakın mahiyyətinə dərindən nüfuz etdikcə, nəzəri tədqiqatlarda yüksək dərəcəli abstraksiyalardan daha çox istifadə olunur. Bu isə təbii olaraq filosof və elm adamlarını tədqiqinə cəlb edir. Müasir dövrdə elmə olan bu maraq XXI əsrdə elmdə mühüm dəyişikliklərlə nəticələnir.

Biliyin ifadəsinin ən universal, ümumi forması nəzəriyyədir. Bir sıra mühüm prinsiplərin fərqinə baxmayaraq hipoteza və nəzəriyyə elmi biliyin təşkilinin iki müxtəlif formasıdır. Nəzəriyyə anlayışı son dərəcə geniş və çoxcəhətlidir. Elmi idrakın empirik və nəzəri metodlarının metodoloji gücü böyükdür. Bu metodlar nisbi müstəqilliyə malikdirlər.

Aktuallığı: Müasir dövrümüzdə elmin və texnikanın inkişafı ilə əlaqədar elmi şüurda mühüm dəyişikliklərin meydana gəlməsi.

Məqsədi: Elmi şüurda nəzəriyyənin mahiyyətini və onun sosial funksiyalarını üzə çıxarmaq.

Alınmış nəticələr: Elmi şüurda hipoteza və nəzəriyyə elmi biliyin əsas formaları olmaqla, universal xarakter daşıyırlar.

Elmi tədqiqat işi 6. "İctimai şüurun tədqiqinin ontoloji aspekti".

Elmi tədqiqat işi üzrə çalışan əməkdaş: f.ü.f.d., dos. Arif Tağıyev.

Elmi-tədqiqat işində ictimai şüurun ontoloji aspekti hərtərəfli şəkildə təhlil edilmişdir. İctimai şüur - cəmiyyətin mənəvi istehsalının böyük bir hissəsini təşkil etməklə ictimai varlığın inikasıdır. Adi gündəlik şüur ictimai şüurun ən kütləvi forması olmaq etibarilə konkret ictimai varlığa, adi gündəlik həyata münasibətdə fərdlərin əldə etdikləri konkret bilikləri, təsəvvürləri, insan birgəyaşayışına, milli və etnoqrafik xüsusiyyətlərinə, əxlaq normalarına, ailə və məişətə və həyat şəraitinə aidolan şüur səviyyəsidir.Elmi-nəzəri şüur sosial gerçəkliyin elmi və nəzəri cəhətdən sistemli və ümumiləşdirilmiş inikasıdır. O, daxili mahiyyətli qanun və kateqoriyalar vasitəsilə ifadə olunan inikasdır.

İctimai şüur nisbi müstəqilliyə malikdir. Lakin həmin müstəqillik mütləq olmayıb ictimai varlığın ictimai şüura müəyyənedici təsiri çərçivəsində baş verir.

Aktuallığı: Müasir dövrdə sosial hadisələrin geniş inkişafı ilə əlaqədar ictimai şüurun

ontoloji aspektinin tədqiqi məsələsi aktuallaşır.
Məqsədi: Sosial gerçəklikdəki hadisələrin ictimai şüurda əksinin üzə çıxarılması, onun nisbi müstəqilliyinin araşdırılması.
Alınmış nəticələr: Nisbi müstəqil inkişafın əsasında ictimai varlıqla ictimai şüur arasında «sərt əlaqələrin» istisnalığı qanunu durur.

Elmi tədqiqat işi 7. "Əxlaqi şüurun sosial-fəlsəfi təhlili".
Elmi tədqiqat işi üzrə çalışan əməkdaş: f.ü.f.d., dos. Aybala Namazova.
Elmi-tədqiqat işi əxlaqi şüurun sosial-fəlsəfi təhlilinə həsr edilmişdir. Sosial fəlsəfə sosial elm olaraq, cəmiyyət haqqında mövcud müxtəlif istiqamətli biliklərin vahid nəzəriyyədə birləşdirilməsi cəhdi kimi izah edilir. Eyni zamanda sosial fəlsəfə - bu ayrıca sosial hadisənin ümumi kontekstə daxil edilməsi üsulu kimi də göstərilə bilər. Fəlsəfənin bu bölməsi cəmiyyət və onun tarixi inkişafını öyrənir. Sosial fəlsəfənin obyektlərindən biri də ictimai şüurun növ müxtəlifliyi olan əxlaqi şüurdur. Əxlaqi şüur mənəviyyatın subyektiv tərəflərini əks etdirən əxlaqi münasibətləri ifadə edir. Əxlaq – mənəviyyatın sinonimidir. Əxlaqın cəmiyyətin fəaliyyətindəki tənzimləyici rolu durmadan artır. Əxlaqi şüura eyni zamanda əxlaqi prinsip və normalar daxildir. Əxlaqi normalar və prinsiplər ictimai münasibətlərdə və əmək fəaliyyətində insanların davranışını tənzimləyirlər. Onların köməyilə insanlar davranışlarını qiymətləndirirlər.
Aktuallığı: Müasir dövrdə ictimai şüurun növ müxtəlifliyi olan əxlaqi şüurun sosial-fəlsəfi analizinə ehtiyacın artması.
Məqsədi: Mənəviyyatın əsasında duran əxlaqi şüurun prinsip və normalarını araşdırmaq.
Alınmış nəticələr: Əxlaqi şüur cəmiyyətdə insanların ictimai davranışında, fəaliyyətində və bir-birinə münasibətlərində mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Elmi tədqiqat işi 8. "Ekoloji şüurun strukturu və tipologiyası".
Elmi tədqiqat işi üzrə çalışan əməkdaş: f.ü.f.d., dos. Bilal Əlizadə.
Elmi-tədqiqat işində ekoloji şüurun strukturu və tipologiyasının fəlsəfi təhlili verilmişdir. Bir sıra alimlər (Y.Markov, N.Vasilyev) aktual ekoloji problemlərin həllində vacib şərt rolunu oynayan ekoloji şüurun spesifikasını təhlil etməyə cəhd göstərmişlər. XX əsrdə ekoloji şüur haqqında təsəvvürlər əsaslı şəkildə dəyişilir. Ekoloji şüur bir çox mövqelərdən: gələcək baxımdan, iqtisadi baxımdan, bir də aksioloji baxımdan qiymətləndirilir.
Ekoloji şüurun strukturu və xüsusiyyətlərinin psixoloji tərəfinə müraciət etsək görərik ki, burada kifayət qədər mürəkkəb və məzmunlu məsələlər var. Ən əsas məsələ burada ekoloji şüurun mahiyyəti, strukturu, tipləri, fəaliyyət mexanizmləridir.
Aktuallığı: Müasir dövrdə Elmi Texniki Tərəqqinin nailiyyətləri ilə əlaqədar ekoloji problemlərin artması və bu əsasda ekoloji şüurun formalaşmasının vacibliyi.
Məqsədi: İctimai şüurun növ müxtəlifliyi olan ekoloji şüurun struktur və tipologiyasının üzə çıxarılması.
Alınmış nəticələr: Xüsusi tədqiqatlar əsasında ekoloji şüurun daşıyıcılarını dörd qrupa bölüblər. Bölgü əsas-ekoloji məsələlərin həllində yeni maliyyə mənbələrinin tapılması ilə bağlıdır.

Elmi tədqiqat işi 9. “Hüquqi şüurun anlamı və tipologiyası”.
Elmi tədqiqat işi üzrə çalışan əməkdaş: f.ü.f.d., dos. Hüseyn Məmmədov.
“Hüquqi şüurun anlamı və tipologiyası” mövzusunda yazılmış elmi-tədqiqat işində hüquqi şüurun mahiyyəti təhlil edilmiş, hüquqi şüur formal bərabərliyin inikası kimi, azadlığın inikası kimi, ədalətin inikası kimi xarakterizə olunmuşdur. Bərabərlik, azadlıq və ədalət müqayisəli şəkildə izah olunmuş və onların hüquqi şüurda yeri göstərilmişdir. Hüquqi şüurun tipologiyası təhlil edilərkən həm sosial aspekt, həm də hüquqi aspekt nəzərə alınmışdır. Təbii hüquq, pozitiv hüquq, yuridik hüquq və libertar hüquq tipləri həm də hüquqi şüurun tipləri kimi xarakterizə olunmuşdur. Bütün bu hüquqi şüur növləri, öz davranışında, hərəkətlərində və qarşılıqlı münasibətlərində ümumi normaya tabe olan müstəqil insanların ictimai münasibətlərinin forması kimi çıxış edirlər. Həmin subyektlərin qarşılıqlı münasibətlərinin hüquqi forması çərçivəsində bir-birindən müstəqilliyi və eyni zamanda onların ümumi normaya eyni, bərabər qaydada tabeçiliyi azadlığın varlığının ifadəsinin hüquqi formasının mahiyyətini ifadə edir.
Aktuallığı: Müasir dövrdə cəmiyyətdə problem-situasiyaların artması, insanların davranış və fəaliyyətlərində neqativ məqamların artması ilə əlaqədar hüquqi şüurun təhlili aktuallıq kəsb edir.
Məqsədi: Cəmiyyətdə mənfi məqamların aradan qaldırılması, insanların hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi məqsədilə insanların hüquqi cəhətdən maarifləndirilməsi.
Alınmış nəticələr: Hüquq fərdlərin azadlığını, insanın qarşılıqlı münasibətlərinin azadlığını hərəkətlərdə, əməllərdə, bir sözlə, insanların zahiri davranışında ölçməyə xidmət edir.

Elmi tədqiqat işi 10. “İctimai şüurun strukturunda ictimai ideologiya və ictimai psixologiya səviyyələri”.
Elmi tədqiqat işi üzrə çalışan əməkdaş: f.ü.f.d., dos. İslam İslamov.
Elmi-tədqiqat işində ictimai şüurun struktur səviyyələri ətraflı təhlil edilir. İctimai şüurun strukturu özünün mürəkkəbliyi ilə seçilir. İlk növbədə burada iki səviyyə - gündəlik-praktik və elmi-nəzəri – fərqləndirilir. Gündəlik və praktiki şüur elmi və nəzəri şüurdan daha səthidir. İdeologiya fikir və nəzəriyyələr, dəyərlər və normalar, hərəkətlər üçün ideal və direktivlər sistemidir. Nəzəri məzmun etibarilə ideologiya, müəyyən bir sosial təbəqə nöqteyi-nəzərindən cəmiyyətin iqtisadi əlaqələrini əks etdirən hüquqi, siyasi, əxlaqi, estetik və digər fikirlərin birləşməsidir. Beləliklə, ictimai şüur, öz qanunlarına uyğun olaraq inkişaf edən və işləyən ictimai bir ağıl olaraq təyin edilə bilər. Sosial psixologiya və ideologiyanın delimitasiyasında reallığın özü haqqında biliklər deyil, bu biliklərə münasibət, ictimai həyatdakı rolu, xüsusi şüur subyektlərinin (siniflər, millətlər, xalqlar) ehtiyacları və ictimai fəaliyyət növləri ilə əlaqədardır.
Aktuallığı: Cəmiyyətin mürəkkəb infrastruktura malik olması ilə əlaqədar ictimai psixologiya və ictimai ideologiyada dəyişikliklərin nəzərə çarpması, həmin səviyyələrin qarşılıqlı surətdə bir-birinə təsirinin genişlənməsi.

Məqsədi: İctimai psixologiya və ictimai ideologiyanın tərkib elementlərinin üzə çıxarılması və şüur subyektlərinin davranışlarında təsir imkanlarının öyrənilməsi.
Alınmış nəticələr: Gündəlik-praktiki səviyyədə ictimai şüur özünü sosial psixologiya, elmi-nəzəri səviyyədə isə ideologiya kimi göstərir.

Elmi tədqiqat işi 11. "Estetik tələbat və şəxsiyyətin mənəvi inkişafı".
Elmi tədqiqat işi üzrə çalışan əməkdaş: f.ü.f.d., dos. Nərminə Mikayılova.
Elmi-tədqaqat işində estetik tələbatlardan və şəxsiyyətin mənəvi inkişafından bəhs edilir. İnsanın tələbatları onun həyat fəaliyyətinin daxili stimulu olaraq özündə fəaliyyətin özünəməxsus proqramını əks etdirir. Estetik tələbatlar sferasının obyektini təkcə incəsənət deyil, gerçəkliyin istənilən obyekti – təbiət, insan və s. təşkil edə bilər. Estetik tələbatlar şəxsiyyətin mənəvi inkişafında müəyyən rol oynayırlar. Şəxsiyyətin formalaşması problemi estetik tələbatların formalaşması problemi ilə sıx əlaqədardır. Estetik tələbatların şəxsiyyətin mənəvi inkişafına təsiri özünü onun intellektində, dünyagörüşündə, hissi-emosional və yaradıcı bacarıqlarında biruzə verir. Bundan faydalanaraq estetik tələbatlar şəxsiyyətin kompleks mənəvi inkişaf faktoru kimi çıxış edir, onun hormoniyasını və bütövlüyünü təmin edir.
Aktuallığı: Elmi Texniki Tərəqqinin inkişafı ilə əlaqədar olaraq estetik tələbatların və şəxsiyyətin mənəvi inkişafına şəraitin yaradılması və bunun təhlilinin vacibliyi.
Məqsədi: Estetik tələbatların şəxsiyyətin formalaşmasına, onun mənəvi cəhətdən inkişafına təsir imkanlarının üzə çıxarılması və bu sahədə tədqiqat aparan tədqiqatçıların işlərinin təhlili.
Alınmış nəticələr: Şəxsiyyətin mənəvi aləminin qeyd olunan məqamları bir-biri ilə dialektik əlaqədədir və onların inkişafı eyni zamanda baş verir.

Elmi tədqiqat işi 12. "Əxlaqi və hüquqi şüurun strukturu və mahiyyəti".
Elmi tədqiqat işi üzrə çalışan əməkdaş: f.ü.f.d., b/m Gülnarə Yusifova.
Əxlaqi və hüquqi şüurun strukturu və mahiyyəti mövzusunda yazılmış elmi-tədqiqat işinin başlanğıcında mövzunun aktuallığı əsaslandırılmışdır. Bundan sonra əxlaqi şüurun mahiyyəti və strukturu izah olunur. Əxlaqi şüur hüquqi şüur ilə birlikdə ictimai şüur formalarında olub, insanların cəmiyyətdəki fəaliyyətində, davranışlarının mənfi və ya müsbət istiqamətə yönəlməsində mühüm əhəmiyyətə malikdirlər. Əxlaqi şüurun strukturunu izah edərkən Arxangelski və Titarenkonun bölgüsündən istifadə edilir. Daha sonra hüquqi şüurun strukturu işıqlandırılır. Hüququn mahiyyəti Hegel, Russo kimi filosofların fikirlərinə əsaslanıb izah olunur. Hüququn strukturunda iki sistem göstərilir ki, bu da Parsonsun ideyalarına söykənir. Sonda isə əxlaqi və hüquqi şüurun dialektikası və əhəmiyyəti göstərilmişdir.
Aktuallığı: Müasir dövrdə cəmiyyətdə əxlaqi və hüquqi şüurun strukturunda böyük dəyişikliklərin təhlil edilməsinin zəruriliyi yaranmışdır.
Məqsədi: Əxlaqi və hüquqi şüurun strukturunun təhlil etmək və mahiyyətini açmaq.
Alınmış nəticələr: Əxlaq insanın ətraf aləmi mənimsəməsinin xüsusi üsulu olub,

cəmiyyətin mənəvi cəhətdən tənzimlənməsində həlledici rol oynayır.

Elmi tədqiqat işi 13. "İctimai şüurun təbiəti, mahiyyəti və strukturu".
Elmi tədqiqat işi üzrə çalışan əməkdaş: b\m. Azər Allahverdiyev.

Tədqiqat işi cəmiyyətin mənəvi həyatının əsasını təşkil edən ictimai şüurun aktual problemlərinə həsr olunub. İşdə ictimai şüurun təbiəti, onun mahiyyəti və strukturu məsələləri nəzərdən keçirilir. İctimai şüurun sosial təbiətə malik olması vurğulanır, ictimai və fərdi şüurun mahiyyəti, onların qarşılıqlı əlaqəsi araşdırılır. İctimai şüurun nisbi müstəqilliyi məsələsinə xüsusi diqqət yetirilir. İctimai şüurun strukturu həm qnoseoloji aspektdən (adi şüur və nəzəri şüur), həm də sosioloji aspektdən (ictimai psixologiya və ictimai ideologiya) təhlil olunur..

Aktuallığı: Müasir dövrdə cəmiyyətin mənəvi həyatının zənginləşməsi ilə əlaqədar olaraq, ictimai şüurun mahiyyətinin və strukturunun araşdırılması xüsusi aktuallıq kəsb edir.

Məqsədi: İctimai şüurun təbiətinin, mahiyyətinin və strukturunun araşdırılması, bu istiqamətdə tədqiqat aparan tədqiqatçıların elmi əsərlərinin təhlili.

Alınmış nəticələr: İctimai şüurun formaları – siyasi şüur, hüquqi şüur, estetik şüur, elm, fəlsəfə, əxlaq və din bir-birindən təcrid edilmiş şəkildə mövcud ola bilməz, bir-biri ilə qarşılıqlı əlaqədədir.

Elmi tədqiqat işi 14. "Müasir ictimai şüurda antropoloji dönüş".
Elmi tədqiqat işi üzrə çalışan əməkdaş: f.ü.f.d., müəl. Nərgiz Məcidova.

Bəşər sivilizasiyasının inkişafının müasir mərhələsini ifadə edən antropoloji çevriliş çox zaman tədqiqatçıların əsərlərində "antropoloji böhran" adlandırılır. "Böhran" anlayışı "insan" anlayışı ilə birləşdirilərək, XX-XXI əsrlərdə fəlsəfi refleksiyada mühüm yerlərdən birini tutdu.

Fəlsəfi fikir təbii və sosial aləmdə öz yerini tapa bilməyən insanın uyğunlaşmayan oriyentasiyasını qeydə alır. Onun rasional nəzarətdən çıxan və şəxsiyyətin dəyər oriyentasiyalarının formalaşmasına əhəmiyyətli təsir göstərən, onun arzu və cəhdləri ilə uyğunlaşmayan qüvvələr qarşısında acizliyi üzə çıxır. Hətta insanın mövcud həyat şəraitinə şüurlu və ya şüursuz şəkildə etiraz etməsi halında da, sosial təşkilatlar və institutlar qarşısında onun acizliyi nəzərə çarpır.

İnsan öz bütövlüyünü, unikallığını, fərdiliyini sərf edərək, passiv və simasız varlığa çevrilir. Daxili boşluq, özgələşmə, depressiya, psixi davamsızlıq insanın xarakter cəhətlərinə çevrilir, bu da onun müasir dünyaya humanist münasibətinə təsir göstərir. Sonrakı qloballaşma prosesləri belə dünyaqavrayışını cəmiyyətin xarakterik cəhətinə çevirdi.

Aktuallığı: XXI əsrdə bəşəriyyətin qloballaşma və humanitar inqilabla müşayiət olunan rəqəmsal informasiya inqilabının yeni mərhələsinə keçməsi mövzunun aktuallığını şərtləndirir.

Məqsədi: Müasir ictimai şüurda antropoloji dönüşün əsas məqamlarını, inkişaf istiqamətlərini aydınlaşdırmaq.

Alınmış nəticələr: ETT ilə əlaqədar baş verən antropoloji dönüş antropoloji böhranın bütün xarakterik xüsusiyyətlərini özündə birləşdirmişdir.

Elmi tədqiqat işi 15. "Müasir cəmiyyətin inkişafının ideoloji determinantı".
Elmi tədqiqat işi üzrə çalışan əməkdaş: f.ü.f.d., müəl. Nəzakət Kərimova.

Sosial qrupların, millətin, dövlətin və cəmiyyətin əsas mənafelərinin nəzəri ifadəsi olan ideologiya son dərəcə mürəkkəb anlayışdır. O, müvafiq sosial birliyin qabaqcıl nümayəndələri, nəzəriyyəçiləri, ideoloqları tərəfindən işlənib hazırlanır və əhalinin dünyagörüşünün formalaşmasına güclü təsir göstərir. Həqiqi, obyektiv ideologiya özünün predmet sahəsinin hadisələrini (müəyyən sosial qrupun köklü maraqlarını) dolğun səviyyədə əks etdirir. İnsan idrakının əsas forması olan elm də özünü ideya və dəyərlər sistemi kimi təqdim edir. Həm ideologiya, həm də elm müasir cəmiyyətdə vahid informasiya prosesinin elementləri kimi çıxış edir. Hər iki fenomen insanların praktik fəaliyyətinə istiqamətlənib. Elm və ideologiya arasındakı oxşarlıq öz ifadəsini yerinə yetirdikləri funksiyalarda tapır.

Aktuallığı: Cəmiyyətin inkişafı ilə əlaqədar olaraq ideoloji determinantların insanların şüuruna sirayət etməsinin genişlənməsi mövzunun aktuallığını şərtləndirir.

Məqsədi: Cəmiyyətin inkişafının əsas determinantı olan ideoloji determinantın cəmiyyətdəki rolunun və nəticələrinin araşdırılması.

Alınmış nəticələr: Həm elm, həm də ideologiya qnoseoloji, məntiqi, metodoloji, metodik və dünyagörüşü funksiyalarını yerinə yetirirlər.

Elmi tədqiqat işi 16. "Əxlaqi şüurun sosial mahiyyəti".
Elmi tədqiqat işi üzrə çalışan əməkdaş: f.ü.f.d., müəl. Oktay Hüseynli.

Elmi-tədqiqat işində əxlaqi şüurun sosial tələbat olduğu aşkara çıxarılır. Belə məqam vurğulanır ki, ən qədim şüur formalarından olan əxlaqın meydana gəlməsi, kökləri ictimai münasibətlər sistemində axtarılmışdır. Belə ki, insan hansı fəaliyyət səhəsində çalışmasından asılı olmayaraq bir-biri ilə qarşılıqlı təsirdə və asılılıqda olurlar. Bu vəziyyət onların ümumi davranış və birgə yaşayış qaydalarına əməl etmək zərurəti irəli sürülür. İşdə həm də göstərilir ki, qədim insanların adət və ənənələrindən qaynaqlanaraq sonralar inkişaf edərək mükəmməl və mürəkkəb sistemə çevrilmişdir.

Aktuallığı: Müasir dövrdə ETT-nin nailiyyətləri, cəmiyyətdə baş verən transformasiya prosesləri cəmiyyətdə ictimai şüur formalarından olan əxlaqi şüurun mahiyyətinin təhlilini, araşdırılmasını tələb edir, bu da həmin mövzunun aktuallığını şərtləndirir.

Məqsədi: Əxlaqi şüurun sosial mahiyyətinin açılması, onun cəmiyyətdəki funksiyalarının üzə çıxarılması, əxlaqi şüurun digər ictimai şüur formaları ilə qarşılıqlı əlaqəsinin aşkarlanması.

Alınmış nəticələr: Əxlaq fərdi və ümuminin vəhdətindən yaranır, həyat fəaliyyətinin məqsədli şəkildə reallaşdırılan fərdi mənasını ifadə edir və bununla yanaşı, ümumi əhəmiyyət daşıyan universal təbiətə malikdir.

Elmi tədqiqat işi 17. "Nyuton fizikasının fəlsəfəsində insan zehninin neyrodinamik aktivliyə təsir ehtimalının qiymətləndirilməsi".
Elmi tədqiqat işi üzrə çalışan əməkdaş: müəl. Elmar Hüseynov.

Psixi vəziyyət müstəqil səbəb faktoru ola bilərmi? Məkan-zaman kontinuumunda guya mövcud olmayan bir şey haqqında necə bilik əldə edə biləcəyimizi izah etmək məntiqi

	(yaxud elmi) problemli ola biləcəyi səbəbi ilə ontologiyadan xaric edilə bilən sadəcə mücərrəd bir varlıqdırmı? Tamamilə görünməz olmaq üçün insanın kəllə sümüyünü açmaqla və ya fMRI kimi müasir skan etmə texnologiyalarından istifadə edərək monitorda müşahidə etməklə psixi vəziyyətlərin mövcudluğuna dair hər hansı empirik arqument tapmaq mümkün deyil. Konseptual etirazın əsas motivi fiziki hadisəyə səbəb ola biləcək hər hansı bir şeyin özü fiziki hadisə olması lazım olduğu ilkindir. Başqa bir fərziyyə odur ki, hər hansı bir səbəbli əməliyyat baş verdikdə, səbəbin bəzi xüsusiyyəti nəticəyə ötürülməlidir. İnteraksionist modelə empirik etiraz insan beynindəki spesifik mərkəzlə, məsələn, epifiz vəzi ilə əlaqədardır, bu modelin bəzi tərəfdarlarının fikrincə, qeyri-maddi maddənin maddi maddə ilə əlaqəsini tənzimləyir. Bu kontekstdə neyro-fəlsəfi diqqətə malik olan aradan qaldırıcı fiziki nöqteyi-nəzər ondan ibarətdir ki, neyroelm beyin vəziyyətləri haqqında getdikcə daha çox öyrəndikcə, bəzi psixoloji kateqoriyalar nevrologiyada yeni kəşflərlə uyğun gəlmir. Psixologiya sahəsində D.Veqnerin son araşdırmaları göstərdi ki, bu eliminativ materialist nöqteyi-nəzər düzgün ola bilər, ən azından ətrafımızda baş verən hadisələrə cavab olaraq öz iradəmizi həddən artıq qiymətləndirmək mənasında. Sırf fəlsəfi nöqteyi-nəzərdən, Veqner və Libetin təcrübələri epifenomenalizmin bəzi versiyasını, psixi vəziyyətlərin fiziki hadisələrdən qaynaqlansa da, bunun müqabilində heç bir effektli olmadığı tezisini dəstəkləyən sübut kimi qəbul edilə bilər. Bununla belə, bu halda yeni bir sual yaranır: biz qualiya (fenomenal şüur) fenomenini necə izah edə bilərik ki, buna görə təcrübədən keçməyin nəyə bənzədiyi ilə sizin üçün necə keçmək arasında fərq var? bu təcrübə vasitəsilə? Ceksonun məşhur düşüncə təcrübəsində göstərildiyi kimi, Mary's Room? deterministik deyil, ehtimala əsaslanan kvant reallığı, görünür, fenomenal şüurun mövcudluğunu tələb edir. Kvant nəzəriyyəsində bir sıra fundamental nəticələr işləyib hazırlayan E.Şrödinger hesab edir ki, fiziki reallıqla bağlı bütün təfəkkürümüzün yeganə əsası kimi, prinsipcə yerinə yetirilə bilən ölçmələrin nəticələrinə malikdir və bu səbəbdən biz Artıq bizimkiləri açıq şəkildə bağlamaq məcburiyyətindəyik artıq belə bir reallığı düşünmürük. N.Bor tərəfindən təqdim edilən, həmçinin U.Heyzenberq, M.Born və digər fiziklər tərəfindən təqdim edilən kvant fizikasının Kopenhagen şərhi, kvant sisteminin ölçmədən əvvəl müəyyən fiziki vəziyyətə malik olmadığını və kvant fizikasının yalnız proqnozlaşdıra biləcəyini nəzərdə tutur. müəyyən bir nəticənin ehtimalları. Fon Neumann-Wigner təfsirində deyilir ki, E. Viqnerin "Şrödingerin pişiyi" təcrübəsinin yenidən formalaşdırılması olan "Viqnerin Dostu" düşüncə eksperimentində göstərildiyi kimi, onu həyata keçirən fizik bunu bildiyi zaman ölçmə baş verir. **Aktuallığı:** ETT və onun timsalında baş verən yeniliklər Nyuton fizikasının fəlsəfəsində insan zehninin neyrodinamik aktivliyə təsir ehtimalının qiymətləndirilməsi məsələsini aktual etmişdir. **Məqsədi:** Nyuton fizikasının fəlsəfəsində insan zehninin neyrodinamik aktivliyə təsir ehtimalının qiymətləndirilməsi və bu sahədə yeniliklərin üzə çıxarılması. **Alınmış nəticələr:** Nyuton fizikasının fəlsəfəsində insan zehninin neyrodinamik aktivliyə təsir ehtimalı çox böyükdür.

	Elmi tədqiqat işi 18. "İslam dininin ictimai şüura təqdim etdiyi əxlaq prinsipləri". **Elmi tədqiqat işi üzrə çalışan əməkdaş: f.ü.f.d., müəl. Aygün Kərimova.** İctimai şüurun formalarından biri olan əxlaq insanlar arasındakı qarşılıqlı münasibətlərin xüsusiyyətlərini əks etdirir və tənzimləyir. Əxlaqi münasibətlərin rüşeymləri insan cəmiyyətinin formalaşmağa başladığı ilk çağlardan yaranıb. Eyni zamanda din də ictimai şüurun bir forması olaraq cəmiyyətdə özünəməxsus əxlaq prinsiplərı təqdim etməkdədədir. Bəşəriyyətdə mövcud olan btün dinlərin ortaq xüsusiyyətlərindən və ortaq əxlaq normalarından biri yüksək əxlaqi dəyərlərin müdafiəsi və insanlara təbliğ olunan əxlaq normalarıdır. Heç bir din, istər səmavi, istərsə də qeyri- səmavi ona tabe olan, onu qəbul edən insanlar kütləsinə əxlaqa zidd bir davranışı və ya zülmü, qəddarlığı, pisliyi əmr etməmişdir. Bu baxımdan bəşəriyyətin ən son səhifəsi sayılan İslam da bəşəriyyətə, cəmiyyətə ədaləti, xeyirxahlığı, sülhü, əmin–amanlığı, sevgini, səmimiyyəti təlqin edən bir din olaraq, əsrlərdir davam edən uzun tarixi bir yol keçməkdədir. İslamın nəzərdə tutduğu cəmiyyətdə insanların digər canlılara və ətrafa fayda vermək, zərər verən hər şeyi isə ortadan qaldırmaq imkanı var. İslam cəmiyyəti Allahın razılığını bütün məqsədlərdən üstün görür. **Aktuallığı:** Müasir dövrdə dinin ictimai şüura təsir imkanlarının artması və bu istiqamətdə tədqiqatlara ehtiyac duyulması mövzunun aktuallığını şərtləndirir. **Məqsədi:** İslam dininin ictimai şüura təqdim etdiyi əxlaq prinsiplərini araşdırmaq, onları açıqlamaq və cəmiyyətdəki rolunu üzə çıxarmaq. **Alınmış nəticələr:** İslam dininin ictimai şüura təqdim etdiyi əxlaq prinsipləri özündə ədaləti, xeyirxahlığı, sülhü, əmin–amanlığı, sevgini, səmimiyyəti və s. bir çox müsbət keyfiyyətləri əks etdirir.
2	**Hesabat dövründə alınmış elmi nəticələr, onların yenilik dərəcəsi** *Nəticələr səlis və konkret yazılmalıdır*
	1. Mistika ictimai şüur formalarından daha çox incəsənətlə bağlıdır. Müxtəlif folklor nümunələri, musiqi, təsviri və tətbiqi sənət əsərlərində mistik şüurun təsirini izləmək mümkündür. Mistikanın sosial potensialı ictimai şüurun digər formaları ilə müqayisədə çox az olsa da, o sosiumun və mədəniyyətin təkamülünə öz təkrarolunmaz təsirlərini göstərə bilir. 2. Rasionallıq insanın formal məntiq sferasında təsir göstərən və öz təbiətinə görə təfəkkürə uyğun reallaşan fəaliyyətidir. Əgər rasionallıq formal məntiq qanunlarına adekvat olandırsa, qeyri-rasionallıq məntiq qanunlarından kənaraçıxma, sadəcə, onlara uyuşmazlıq deməkdir. 3. Cəmiyyətin mənəvi həyatının mərkəzini təşkil edən ictimai şüur, özünün çoxsəviyyəliliyi, mürəkkəbliyi və dinamizmi ilə səciyyələnir. Sözügedən keyfiyyətlər ictimai şüurun nəzəri-fəlsəfi refleksiyasına yeni tələblər irəli sürür, onun araşdırılmasında effektiv metodların və paradiqmaların istifadə olunmasını gündəmə gətirir. 4. Mövcud elm sahələrinin izahında, araşdırılmasında yalnız sadəlikdən, konkretlikdən çıxış etmək düzgün deyildir. Elmlərin inkişaf etdirilməsi üçün mütləq ümumiləşdirilmə

	prosesləri həyata keçirilməli, nəzəriyyələrin təkmilləşməsinə şərait yaradılmalıdır. Bunu kortəbii şəkildə deyil, oxşarlıqları və fərqlilikləri ayırmaqla, ümumilik səbəbini mənalandırmaqla etmək mümkündür. 5. Elmi şüurda nəzəriyyənin mahiyyəti və funksiyalarının təhlili böyük əhəmiyyət kəsb edir, belə ki, nəzəriyyə olmadan, praktikanın həyata keçirilməsi mümkünsüzdür. Məhz praktika nəzəriyyənin reallaşması mərhələsi hesab edilir. 6. Həyatda ictimai faydalı ideya və mənəvi dəyərlərin özünəməxsus məkan-zaman qanunauyğunluqları var. İdeya və dəyərli mühakimə nə qədər dərin və ictimai-faydalı olsa, onun zamanda varlığı bir o qədər davamlı, məkanda yayılma arealı geniş olur. Güclü ideyalar gah mənəvi mədəniyyətin dibinə düşərək öz varlığının məkanını minimuma endirir və tarixi zamanın axarında donuq halda olur, gah da böyük sürətlə mənəvi mədəniyyətin səthi qalxaraq kütlələrin malı olur və yeni çalar əldə edirlər. 7. Şüur obyektiv aləmin beyində ideal inikasıdır. İctimai şüur isə müəyyən insan qrupuna xas olan ideyalar, baxışlar sistemidir. Əxlaqi şüur ictimai şüurun növ müxtəlifliyi kimi cəmiyyətdə insanların davranışlarının tənzimləyicisi rolunda çıxış edir. Bu prosesdə əxlaqi prinsip və normalar mühüm rol oynayır. 8. Ekoloji şüur ictimai və fərdi şüurun, varlığın ayrılmaz hissəsi olan təbiəti özündə inikas edən sahəsini təşkil edir. Təbiətin aləmi xüsusi şəkildə qavranıldıqca ona özünəməxsus münasibət də formalaşır, nəticədə, ekoloji şüur meydana gəlir. Ekoloji şüurda insanın təbiətə, özünə və bütövlükdə cəmiyyətə münasibəti əks olunur. 9. Hüquqi şüur hüquqi əhəmiyyətli situasiyalarda insanların davranışını tənzimləyən hüquqa və onun realizə praktikasına, sosial-hüquqi göstərişlərə və dəyərlər oriyentasiyasına nəzərən hüquqi biliklər və qiymətləndirmə münasibətləri formasında hüquqi gerçəkliyi əks etdirən düşüncə sferasıdır. 10. İctimai psixologiya müəyyən bir cəmiyyət üçün və böyük sosial qrupların (sinif, millət və s.) hər biri üçün xarakterik olan hisslər, əhval-ruhiyyə, ənənələr, motivlər toplusudursa, ictimai ideologiya cəmiyyətin bütövlükdə dünya və onun ayrı-ayrı aspektləri haqqında bilik dərəcəsini əks etdirən nəzəri baxışlar sistemidir. 11. Estetik tələbatlar subyektin ətraf aləmlə birbaşa əlaqəsi zamanı üzə çıxır, onların ödənilməsi utilitar mənadan məhrumdur. Estetik tələbatlar estetik hisslər, estetik dəyərlər və estetik ideallarla sıx qarşılıqlı əlaqədədir. Bunun nəticəsində də şəxsiyyətin mənəvi inkişafı həyata keçir. 12. Demokratikləşmə şəraitində əxlaqi və hüquqi şüurun üstünlüyü, onların qarşılıqlı münasibətlərinin elmi təhlili və nəzəri cəhətdən dərk olunması zəruri məsələlər sırasındadır. Əxlaqi şüur özündə tarixən dəyişən və inkişaf edən əxlaqi münasibətləri və mənəviyyatın subyektiv tərəfini əks etdirir. Əxlaqi şüur hüquqi şüurla birlikdə cəmiyyət üzvlərinin davranışının tənzimlənməsində mühüm əhəmiyyətə malikdirlər. 13. İctimai şüurun təbiətini və mahiyyətini bilmədən, onun struktur elementlərinin araşdırılması mümkün deyildir, çünki ictimai şüur çoxşaxəli, çoxelementli struktura malikdir. Onun bütün struktur elementləri bir-biri ilə qarşılıqlı əlaqədə fəaliyyət göstərirlər.

	14. ETT öz üstünlükləri ilə bərabər, insanları elə bir varlığa çevirir ki, bu zaman insanlar passivləşmiş, unikallığını itirmiş olurlar. Mənəvi boşluq, özgələşmə, psixi davamsızlıq, antihumanizm insanın əsas xüsusiyyətlərinə çevrilir. Qloballaşmanın təsiri ilə qeyd olunan keyfiyyətlər bütün sosiumu əhatə etməyə başlayır. Beləliklə, antropoloji çevriliş antropoloji krizisin bütün xarakter keyfiyyətlərini özündə əks etdirir. 15. İdeologiya son dərəcə mürəkkəb anlayış olub, ideya və dəyərlər sistemi kimi çıxış edir. İdeologiya sosial qrupların, millətin, dövlətin və cəmiyyətin əsas mənafelərinin nəzəri ifadəsidir. İdeologiya müvafiq sosial birliyin qabaqcıl nümayəndələri, nəzəriyyəçiləri, ideoloqları tərəfindən işlənib hazırlanır və əhalinin dünyagörüşünün formalaşmasına güclü təsir göstərir. 16. Əxlaqi şüur ictimai şüurun spesifik forması olub, ictimai münasibətləri əks etdirən anlayış və təsəvvürlərin məcmusundan ibarətdir. Əxlaqi şüurun əsas anlayışlarına xeyir və şər, borc və vicdan, şərəf və ləyaqət, əxlaqi hisslər, əxlaq normaları, əxlaqi prinsiplər, əxlaqi ideal, əxlaqi qiymətləndirmə və s. aiddir. 17. Gördüyünüz hər şey beyin və beynin fiziki olaraq ölçülə bilən vəziyyətləri kimi fiziki bir maddə olmalıdır. Bu cür mülahizə bəzən fiziki olanın tamlığı adlanır və hər bir fiziki hərəkətin kifayət qədər fiziki səbəbi olduğunu iddia edirlər. Bu kontekstdə empirik elmlər nöqteyi-nəzərindən interaksionist dualizmə konseptual və empirik ən azı iki etiraz ola bilər. 18. İslam düşüncəsində əxlaq, insan nəfsində mövcud olan vərdişlər toplusudur və davranışlar məcburiyyət olmadan bu vərdişlər sayəsində meydana gəlir. İslam düşüncəsinə görə birinci təbiətin dəyişdirilməsi, inkişaf etdirilməsi və yeni bir əxlaqın qazanılması mümkündür.Davranışları təkrar etməklə əldə edilən vərdişlər insanın ikinci əxlaqının formalaşması ilə nəticələnir.
3	**Hesabat dövründə alınmış ən mühüm elmi nəticələr** *Ən mühüm nəticələr səlis və konkret yazılmalıdır*
	Yoxdur
4	**Mövzunun yerinə yetirilməsi zamanı istifadə olunan üsul(lar), cihaz(lar) və yanaşma(lar)**
	1. Ümumiləşdirmə metodu. 2. Müqayisəli təhlil metodu. 3. Sistemlilik metodu. 4. Tarixi yanaşma metodu.
5	**a) Mövzu üzrə beynəlxalq jurnallarda çıxan məqalələr** *Müəlliflərin ad və soyadları, jurnalın adı tam şəkildə yazılmalı;* *Dərc olunmuş, qəbul olunmuş və ya çapa göndərilmişdir kimi göstərilməli;* *Məqalələrin surətləri hesabata əlavə edilməli və mənbənin internetdəki linki göstərilməlidir*
	1. Kəmalə Pənahova. “Əbu Nəsr əl-Fərabinin türk fəlsəfi fikrinin inkişafında rolu”. International Tukcess Congress. VII Turkcess 2021. Uluslararası egitim ve sosyal bilimler kongresi. İnternational education and social sciences congress. 01 Eylül –

	03 Eylül 2021 KKTC. səh. 42- 47 (məqalə). 2. Fikrət Əfəndiyev. «От хаоса к порядку и от него к биологической реальности (методологические проблемы)»//Хуманитарны Балкански изследования. Том 5, № 1 (11), 2021, səh. 21-25 (məqalə). 3. Fikrət Əfəndiyev. «Методологическая функция философии в построении научной картины мира» // Хуманитарны Балкански изследования. Том 5, № 1 (11), 2021,səh. 16-19 (məqalə). 4. Fikrət Əfəndiyev. «Принцип относительности в физической картине мира и его философское значение» // Хуманитарны Балкански изследования. Том 4, № 1 (7), 2021, səh. 69-72 (məqalə). 5. Fikrət Əfəndiyev. "Процессы обобщения в науке" // Научное познание. Методология и технология. Выпуск. 2 (48), 2021. səh. 70-79 (məqalə). 6. Fikrət Əfəndiyev. "Диалектика интересов личности и общества: экономико-философский аспект". Хуманитарни Балкански изследвания. Том 5, № 2 (12), 2021. səh. 27-31 (məqalə). 7. İslam İslamov. "Problems of Social and Cultural Communication in the Early Stage of History" // İnternational Journal of Arts and Social Science. Volume 4, İssue 4, July-August 2021, Page 319-327 (məqalə). 8. Nərminə Mikayılova. "К вопросу о значении религии в современном обществе". Стратегии развития общества и социальная работа. Материалы IV Всероссийской Научной Конференции с Международным Участием. 4-7 октября 2021 г. Ростов-на-Дону-Таганрог. səh. 88-92 (məqalə). 9. Nərminə Mikayılova. "Этнический образ в системе национального самосознания". Научное познание. Методология и технология. Выпуск. 2 (48), 2021. səh. 89-95 (məqalə). 10. Nərminə Mikayılova. "Этническая культура и этнические стереотипы поведения: теоретические подходы". Перспективы. 3, 2021. səh. 4-12 (məqalə). 11. Gülnarə Yusifova. "Problems of Social and Cultural Communication in the Early Stage of History" // İnternational Journal of Arts and Social Science. Volume 4, İssue 4, July-August 2021, Page 319-327 (məqalə). 12. Nərgiz Məcidova. «Проблема трансформаций в эпоху цифровых технологий» // Современный PR: теория, практика, образование. Материалы XIII международной научно-практической конференции. УФА, УНПЦ «Издательство УГНТУ», 2021, səh. 261-266 (məqalə). 13. Aygün Kərimova. "Azərbaycanın islahatçı düşüncəsində qadın faktoru: Şəfiqə xanım Əfəndizadə". International Tukcess Congress. VII Turkcess 2021. Uluslararası egitim ve sosyal bilimler kongresi. İnternational education and social sciences congress. 01 Eylül – 03 Eylül 2021 KKTC. səh. 709-718 (məqalə). 14. Aygün Kərimova. "Azərbaycan türklərinin İslam düşüncə tarixinə qatqıları: orta əsrlər". Uluslararası Türk dünyası Sosyal bilimler kongresi. 27-29 Eylül 2021. Bakü, Azerbaycan. səh. 177-181 (məqalə). 15. Aygün Kərimova. "Milli düşüncəmizdə maarifçi qadınlar" // "İslam sivilizasiyası Qafqazda" II Beynəlxalq simpoziumunun materialları. Bakı, 2021. səh. 18-28 (məqalə).

	b) **Mövzu üzrə digər jurnallarda çıxan məqalələr** *Müəlliflərin ad və soyadları tam şəkildə yazılmalı;* *Dərc olunmuş, qəbul olunmuş və ya çapa göndərilmişdir kimi göstərilməli;* *Məqalələrin surətləri hesabata əlavə edilməli və mənbənin internetdəki linki göstərilməlidir*

	1. Əziz Məmmədov. “Nümunə sayılan insan” // “525-ci qəzet”, 12 fevral 2021-ci il, № 27 (5593), səh. 13; 0,4 ç.v. (məqalə).
	2. Əziz Məmmədov. “İnsanın təfəkkürlə yeni dialoqu: Zadə məntiqi” // “Xalq qəzeti”, 11 aprel, 2021-ci il, səh. 6; 0,4 ç.v. (məqalə).
	3. Əziz Məmmədov. “Elmin zirvələrinə zəhmətlə ucalan tanınmış alim və böyük ziyalı haqqında düşüncələrim” // “75 illik ömrün səhifələrindən” kitabı. Prof. İsa İsmayılovun 75 illiyi. Bakı – 2021, 14 ç.v. səh. 44-51 (məqalə).
	4. Əziz Məmmədov. “Riyaziyyat və təbiətşünaslığın qarşılıqlı əlaqəsinin əsas konturları məntiqi-qnoseoloji tədqiqatlarda // Pedaqoji Universitetin “Xəbərləri”, Riyaziyyat və təbiət elmləri seriyası, 2021, cild 69, № 1, səh. 9-23 (məqalə).
	5. Əziz Məmmədov. “İnsan və kosmos: kosmik nəzəriyyələrə fəlsəfi baxış”// Sosial və humanitar elmlərin müasir problemləri. Buraxılış № 28, 2021, III hissə, səh. 66-75 (məqalə).
	6. Zeynəddin Hacıyev. “Təbii-elmi biliklərin aksioloji aspektləri”. Bakı Dövlət Universitetinin Xəbərləri. Sosial-siyasi elmlər seriyası. № 3, 2020, səh. 32-43 (məqalə).
	7. Fikrət Əfəndiyev. «О значении наглядных образов в научном поиске»// Sosial və humanitar elmlərin müasir problemləri. Buraxılış № 27, 2021, I hissə, səh. 14-19 (məqalə).
	8. Pərvin Həsənova. “Elmi şüurda nəzəriyyə, onun mahiyyəti və sosial funksiyaları” // Sosial və humanitar elmlərin müasir problemləri. Buraxılış № 28, 2021, III hissə, səh. 61-66 (məqalə).
	9. Aybala Namazova. “Об аспектах социальной философии” // Sosial və humanitar elmlərin müasir problemləri. Buraxılış № 28, 2021, III hissə, səh. 54-61 (məqalə).
	10. Hüseyn Məmmədov. “A.Smit fəlsəfəsində bazar iqtisadiyyatı və yeni insan problemi”. Sumqayıt Dövlət Universitetinin Elmi Xəbərləri. Dekabr 2021-ci il (çapdadır).
	11. Bilal Əlizadə. “Tarix fəlsəfəsinin təşəkkülü və tarixi mərhələləri” (I hissə) // Sosial və humanitar elmlərin müasir problemləri. Buraxılış № 28, 2021, I hissə, səh. 8-13 (məqalə).
	12. Bilal Əlizadə. “Tarix fəlsəfəsinin təşəkkülü və tarixi mərhələləri” (II hissə) // Sosial və humanitar elmlərin müasir problemləri. Buraxılış № 28, 2021, I hissə, səh. 8-13 (məqalə).
	13. İslam İslamov. «О значении наглядных образов в научном поиске»// Sosial və humanitar elmlərin müasir problemləri. Buraxılış № 27, 2021, I hissə, səh. 14-19 (məqalə).
	14. Nərminə Mikayılova. «К вопросу об особенностях современной науки». Azərbaycan İlahiyyat İnstitutu. “Din” araşdırmalar jurnalı, № 2 (5), Bakı, dekabr 2020, səh. 161-187 (məqalə).
	15. Gülnarə Yusifova. «Философские исследование понятия толерантности» //

	Sosial və humanitar elmlərin müasir problemləri. Buraxılış № 27, 2021, I hissə, səh. 9-14 (məqalə). 16. Gülnarə Yusifova. “Əxlaqi və hüquqi şüur” // Sosial və humanitar elmlərin müasir problemləri. Buraxılış № 28, 2021, I hissə, səh. 20-26 (məqalə). 17. Azər Allahverdiyev. “İnsanın təfəkkürlə yeni dialoqu: Zadə məntiqi” // “Xalq qəzeti”, 11 aprel, 2021-ci il, səh. 6; 0,4 ç.v. (məqalə). 18. Nərgiz Məcidova. «Телесно-ориентированный подход в философской антропологии» // Metafizika. Beynəlxalq fəlsəfi və fənlərarası araşdırmalar jurnalı. Vol 4, № 3, Serial № 15, 2021, səh. 7-17 (məqalə). 19. Nərgiz Məcidova. «Эволюционное мышление как фундамент современного натурализма». «Metafizika» jurnalı. 2021, № 4, seriya 16, səh. 27-40 (məqalə). 20. Nərgiz Məcidova. «Методология, теория и практика преподавания современной философской антропологии». Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası. Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutu. Müasir fəlsəfənin tədrisi: metodologiya, nəzəriyyə və praktika. Bakı – 2021, səh. 776-795 (məqalə) 21. Nəzakət Kərimova. “L.Qumilyovun passionarlıq nəzəriyyəsi”. Bakı Dövlət Universitetinin Xəbərləri. Sosial-siyasi elmlər seriyası. № 3, 2020, səh. 45-57 (məqalə).
6	**Mövzu üzrə monoqrafiyalar** *Müəlliflərin ad və soyadları tam şəkildə yazılmalı;* *Monoqrafiyanı çap olunduğu və ya çapa göndərilməsi göstərilməli;* *Monoqrafiyanın üz qabığı, titul vərəqi (monoqrafiyanın 1-ci və 2-ci səhifəsi), mündəricat və buraxılış məlumatlarının verildiyi səhifələrin surətləri hesabata əlavə olunmalıdır.*
	Yoxdur
7	**Mövzu üzrə konfrans materialları** *Müəlliflərin ad və familiyaları tam şəkildə yazılmalı;* *Materialın dərc olunduğu, qəbul olunduğu və ya çapa göndərildiyi qeyd olunmalı:,* *Materialların surətləri hesabata əlavə edilməli və mənbənin internetdəki linki göstərilməlidir*
	1. Kəmalə Pənahova. “İkinci Qarabağ müharibəsindəki qələbəmizdə vətənpərvərliyin rolu”. Bakı Dövlət Universiteti. Sosial elmlər və psixologiya fakültəsi. Pedaqogika kafedrası. Azərbaycan Prezidenti Cənab İlham Əliyev və milli vətənpərvərliyə həsr olunmuş “Müasir təhsilin məzmununda milli-mənəvi və ümumbəşəri dəyərlər” mövzusunda Respublika elmi konfransının materialları. 4-5 may 2021-ci il, səh. 356-363 (tezis). 2. Nərminə Mikayılova. «К вопросу о социальной сущности современной культуры». Bakı Dövlət Universitetinin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş elmi-praktik konfransın materialları. Bakı, 20 oktyabr 2021-ci il, səh. 84-91 (məqalə).
8	**Mövzu üzrə tezislər** *Müəlliflərin ad və soyadları tam şəkildə yazılmalı:* *Tezisin dərc olunması, çapa qəbul olunması və ya çapa göndərildiyi qeyd olunmalı;* *Tezislərin surətləri hesabata əlavə edilməli və mənbənin internetdəki linki göstərilməlidir.*
	1. Kəmalə Pənahova. “Əbu Nəsr əl-Fərabinin türk fəlsəfi fikrinin inkişafında rolu”. International Tukcess Congress. VII Turkcess 2021. Uluslararası egitim ve sosyal

	bilimler kongresi. İnternational education and social sciences congress. 01 Eylül – 03 Eylül 2021 KKTC. səh. 267 (tezis). 2. Kəmalə Pənahova. "Ortaçağ doğu kültüründe doğu peripatetikçiliğinin yeri". Globe. Contemp educational resea. 15 december 2021. səh. 409 (tezis). 3. Kəmalə Pənahova. "Ərəb üzri məhəbbət poeziyası və Nizami Gəncəvinin "Leyli və Məcnun" poemasındakı mistik fikirlər". Baku State University. International conference the great Azerbaijani poet Nizami Ganjavi eastern-western literary-cultural heritage. December 23-24, 2021. Nizami Ganjavi 880. səh. 53 (tezis). 4. Əziz Məmmədov. "Nizaminin bədii yaradıcılığında insan problemi". Baku State University. International conference the great Azerbaijani poet Nizami Ganjavi eastern-western literary-cultural heritage. December 23-24, 2021. Nizami Ganjavi 880. səh. 30 (tezis). 5. Fikrət Əfəndiyev və Arif Tağıyev. "Космические идеи Низами Гянджеви и современность". Baku State University. International conference the great Azerbaijani poet Nizami Ganjavi eastern-western literary-cultural heritage. December 23-24, 2021. Nizami Ganjavi 880. səh. 34-36 (tezis). 6. Hüseyn Məmmədov. "Nizami Gəncəvinin "İsgəndərnamə" əsərində fəlsəfi dəyərlər". Baku State University. International conference the great Azerbaijani poet Nizami Ganjavi eastern-western literary-cultural heritage. December 23-24, 2021. Nizami Ganjavi 880. səh. 43 (tezis). 7. Nərgiz Məcidova. «Дисциплинарный статус современной философской антропологии». Labyrinths of Reality. Issue 8 (13). Collection of scientifical works (based on materials of the XIII International scientific and practical conference. October 14-15, 2021), səh. 12-14 (tezis). 8. Nəzakət Kərimova. "Nizami Gəncəvinin "İsgəndərnamə" poemasında musiqiyə münasibət". Baku State University. International conference the great Azerbaijani poet Nizami Ganjavi eastern-western literary-cultural heritage. December 23-24, 2021. Nizami Ganjavi 880. səh. 79 (tezis). 9. Aygün Kərimova. "Azərbaycanın islahatçı düşüncəsində qadın faktoru: Şəfiqə xanım Əfəndizadə". International Tukcess Congress. VII Turkcess 2021. Uluslararası egitim ve sosyal bilimler kongresi. İnternational education and social sciences congress. 01 Eylül – 03 Eylül 2021 KKTC. səh. 186-187 (tezis). 10. Aygün Kərimova. "Azərbaycanın maarifçi qadınlarının milli düşüncəmizdəki fəaliyyətləri". Usbik mart 2021. Uluslararası sosyal bilimler kongresi (26-28 mart 2021). Kayseri, Turkey. səh. 46-47 (tezis).
9	**İxtiraçılıq, patent-lisenziya fəaliyyəti və səmərələşdirici təkliflər** *Məlumatlar nümunədə göstərilən qaydada daxil edilməlidir.*
	Yoxdur
10	**Mövzu üzrə elmi məruzələr (seminarlar, konfranslar, dəyirmi masalar və s. çıxışlar)** *Məlumatlar nümunədə göstərilən qaydada daxil edilməli, sədr, təşkilatçı və ya iştirakçı olması göstərilməlidir.*
	Yoxdur
11	**Yerli və xarici həmkarlarla əlaqələr** *Məlumatlar nümunədə göstərilən qaydada daxil edilməlidir.*

	Yoxdur
12	**Tələbələrin və gənc tədqiqatçıların mövzu üzrə elmi-tədqiqata cəlb olunması** *Tələbənin və elmi rəhbərin adı, soyadı tam yazılmalıdır.* *Layihələr, məqalələr, konfrans materialları olması, onlara aid məlumat göstərilməlidir*
	Yoxdur
13	**Tələbələrin və gənc tədqiqatçıların elmi məruzələri (seminarlar, konfranslar, dəyirmi masalar və s. çıxışlar)** *Məlumatlar nümunədə göstərilən qaydada daxil edilməlidir.*
	Yoxdur
14	**Elmi problem və ya mövzu üzrə qrant layihəsi** *Layihənin adı, rəhbəri, donor təşkilatın adı, layihənin ümumi dəyəri, BDU-nun layihədəki payı, mövzu icraçılarının təmsil olunması göstərilməlidir.*
	Yoxdur
14	**Mükafatlar və təltiflər haqqında** *Məlumatlar nümunədə göstərilən qaydada daxil edilməlidir.*
	Elmi fəaliyyətə görə yoxdur **Digər fəaliyyətə görə** yoxdur
15	**Kitab, dərslik, dərs vəsaiti, metodik vəsait, metodik göstəriş** *Əməkdaşın adı və soyadı tam göstərilməklə, vəsait, adı, nəşr ili, yazı dili, nəşriyyat, şəh.*
	1. Elmar Hüseynov. “Mülahizələr məntiqi (Fəlsəfə və qeyri-səlis məntiq)”. Bakı, “Parlaq imzalar”, 2021, 200 səh (kitab). 2. Oktay Hüseynli. “Bunları bilmək istəyirəm”. Şəkilli intellekt ensiklopediyası. “İmpuls LTD” nəşriyyatı. Bakı, 2021. 400 səh (kitab).
16	**Beynəlxalq elmi əlaqələr** *Əməkdaşın adı və soyadı tam göstərilməklə, hansı ölkə, şəhər və müəssisədə, hansı məqsədlə, hansı müddədtə olmuşdur.*
	Yoxdur
17	**Keçirilmiş elmi konfranslar** *Adı, səviyyəsi (beynəlxalq ya yerli), keçirilmə tarixi, müddəti, məkan, birgə müəssisələr, iştirakçıların sayı, internet linki göstərilməklə*
	Yoxdur
18	**Elmi kadrların attestasiyası** *Adı, soy ad tam yazılmalı, elm sahəsi və ixtisas, attestasiyanın keçirilmə tarixi, məkan, diplom nömrəsi, hansı müəssisə tərəfindən verilmişdir göstərilməlidir.*
	Elmi dərəcə almışdır: **Elmi ad almışdır:** **Digər:**
19	**Dissertant və doktorantlar** *Adı, soyad tam yazılmalı, elm sahəsi və ixtisas, elmi rəhbər göstərilməlidir.*

	1. Quliyev Seyran. Qiyabi doktorant. “Sosial fəlsəfə” ixtisası. Professor Zeynəddin Hacıyev. 2. Qəribov Ağalar. Əyani doktorant. “Sosial fəlsəfə” ixtisası. Professor Zeynəddin Hacıyev. 3. Bünyadova Şəms. Qiyabi doktorant. “Ümumi fəlsəfə” ixtisası. Professor Əziz Məmmədov. 4. Rzayeva Ülkər. Dissertant. “Sosial fəlsəfə” ixtisası. Professor Zeynəddin Hacıyev. 5. Məmmədova Məlahət. Qiyabi doktorant. “Sosial fəlsəfə” ixtisası. Dosent Kəmalə Pənahova. 6. Qibləliyeva Nuray. Qiyabi doktorant. “Ümumi fəlsəfə” ixtisası. Dosent Kəmalə Pənahova. 7. Əliyeva Dinarə. Qiyabi doktorant. “Sosial fəlsəfə” ixtisası. Professor Zeynəddin Hacıyev.
20	**Xarici ölkədə işləyən əməkdaşlar** *Adı, soy ad tam yazılmalı, elm sahəsi və ixtisas, öklə, şəhər, müəssisə, səbəbi, tarix göstərilməlidir.*
	Yoxdur
21	**Təsərrüfat müqaviləli elmi tədqiqat işləri** *Mövzu, tarix, rəhbər, sifarişçi təşkilat, İşin həcmi (min manatla), tətbiq sahəsi və iqtisadi səmərəsi göstərilməlidir.*
	Yoxdur
22	**İstehsalatda tətbiq üçün hazır olan innovasiya məhsulları və yeni texnologiyalar** *İcraçı, məhsulun (texnologiyanın) adı, qısa xarakteristika, müqayisəsi, müəllif şəhadətnaməsi, patent, harda tətbiq olunub və ya oluna bilər, gözlənilən iqtisadi səmərə göstərilməlidir.*
	Yoxdur
23	**Bakı Dövlət Universitetinin elmi strukturları ilə əlaqə**
	Yoxdur
23	S T A T İ S T İ K C Ə D V Ə L

	Sayı
Xarici jurnallarda dərc olunmuş məqalə	7
Yerli jurnallarda dərc olunmuş məqalə	21
Beynəlxalq elmmetrik bazalarda indekslənmiş jurnallarda dərc olunmuş məqalə	
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyasının tövsiyə etdiyi yerli elmi jurnallarda dərc olunmuş məqalələr	
Beynəlxalq səviyyəli elmi konfranslarda çap olunmuş konfrans materialı	2
Beynəlxalq səviyyəli elmi konfranslarda məruzə	
Yerli elmi konfranslarda məruzə	
Beynəlxalq səviyyəli elmi konfranslarda çap olunmuş konfrans materialı-məqalə	
Beynəlxalq səviyyəli elmi konfranslarda çap olunmuş konfrans materialı-	

	tezis	
	Yerli elmi konfranslarda çap olunmuş konfrans materialı-məqalə	
	Yerli elmi konfranslarda çap olunmuş konfrans materialı-tezis	4
	Patent (beynəlxalq)	
	Patent (Respublika)	
	Qrant layihəsi (beynəlxalq)	
	Qrant layihəsi (Respublika)	
	Qrant layihəsində iştirak edən əməkdaşlar: ___ nəfərdən	
	Monoqrafiya	
	Dərslik və ya dərs vəsaiti	
	Metodik vəsait və metodik tövsiyyə	

Elmi tədqiqat mövzusunun yerinə yetirildiyi struktur (ETİ –şöbə, fakültə-kafedra, ETM, ETL - adı göstərilməklə**)**

Sosial elmlər və psixologiya fakültəsi, Fəlsəfə kafedrası

Struktur rəhbəri ____________________ **Vəliyev Daxil Cahangir oğlu**

Kafedra (şöbə) müdiri ____________________ **Pənahova Kəmalə Həsən qızı**

Mövzunun rəhbəri ____________________ **Pənahova Kəmalə Həsən qızı**

Tarix ____________________

Qeyd:

-Əməkdaşların adı, soyadı tam şəkildə yazılmalıdır.
- Məlumatlar nümunədə göstərilən qaydada daxil edilməlidir.
- Faktların internet ünvanı göstərilməlidir